

31. august 2022

Til Arbejdsmarkedets Parter og medlemmer af Beskæftigelsesudvalget.

Dansk register for objektive målinger af eksponeringer i arbejdsmiljøet.

Dansk Selskab for Arbejds- og Miljømedicin (DASAM) samt 4 professorer i arbejdsmiljø mener, at tiden er inde til at oprette et nationalt register for objektive målinger af eksponeringer i arbejdsmiljøet og vil gerne drøfte mulighederne med de politiske partiers medlemmer af Beskæftigelsesudvalget. Vi har tidligere drøftet oplægget med arbejdsmarkedets parter ved Dansk Arbejdsgiverforening (DA), Dansk Industri (DI) og Fagbevægelsens Hovedorganisation (FH).

I Danmark er der fortsat mange ansatte, der i deres daglige arbejde er udsat for kemiske stoffer, røg, støv, mikroorganismer eller støj. Der er en stigende erkendelse af, at objektive målinger er væsentlige for at kunne følge udviklingen og for at sætte ind med målrettet forebyggelse, men i dag er resultaterne af eksisterende målinger typisk ikke tilgængelige for forebyggelsen på overordnet niveau og for forskning.

Udsættelse for kemiske stoffer, mikroorganismer, støv og støj kan have betydning for en bred vifte af almindelige kroniske sygdomme som f.eks. hudlidelser, luftvejslidelser, kredsløbssygdomme, kræft, nedsat hørelse og reproduktionsskader. At minimere eksponeringerne vil således kunne forebygge arbejdsbetingede lidelser og reducere udgifter til sygefravær, pension og forsikring.

Vi vil derfor gerne mødes med dig for at drøfte muligheder, fordele og eventuelle ulemper forbundet med et register samt mulighederne for finansiering og placering.

Med venlig hilsen,

Professor Emeritus Jens Peter Bonde, KU

Harald Meyer, Formand DASAM

Professor Vivi Schlünssen, AU

Inger Schaumburg, Næstformand DASAM

Professor Henrik Kolstad, AUH

Professor Keld Alstrup Jensen, NFA

Harald Meyer (formand)
Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling
Bispebjerg Hospital, Indgang 20 F
Bispebjerg Bakke 23F
2400 København NV

E-mail: harald.william.meyer@regionh.dk
Tlf: 40 31 48 09

Margrethe Bordado Sköld (sekretær)
Arbejds- og Miljømedicinsk Afdeling
Bispebjerg Hospital, Indgang 20 F
Bispebjerg Bakke 23F
2400 København NV

E-mail: margrethe.bordado.skoeld@regionh.dk
Tlf: 31 90 03 15

Hvad ved vi

Da det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA) i 2016 i Arbejdsmiljø og Helbred (AH) spurgte ca. 50.000 ansatte på danske arbejdspladser, svarede 16,8%, at de var udsat for hudkontakt med kemiske stoffer på deres arbejdsplads ca. ¼ af tiden. En tilsvarende norsk undersøgelse fra Statens Institut for Arbejdsmiljø (STAMI) har vist, at 13% af de beskæftigede oplyste, at de indånder kemikalier på arbejde. I alt 19,5% oplyste i AH, at de var udsat for høj støj i mindst en fjerdedel af arbejdstiden. Der er foretaget støjmålinger i 11 støjbelastede brancher i 2010. Heraf var 28% udsat for støj over 85 db(A).

Produktregisteret er et fælles register mellem Arbejdstilsynet og Miljøstyrelsen. Der er registret 20.000 farlige kemiske produkter, som anvendes på danske arbejdspladser. Det er ikke muligt at finde oplysninger om anvendelsen og eksponeringen for kemiske stoffer. Det formodes, at et langt større antal kemiske stoffer anvendes på danske arbejdspladser.

En rundspørge til de 7 arbejdsmedicinske klinikker i 2018 viste, at for ca. 20% af de arbejdsmedicinske patienter, der henvises, er udsættelse for kemiske stoffer, støv, gas m.m. en direkte eller en medvirkende årsag til henvisningen.

I perioden 2012-16 er der anerkendt en række erhvervssygdomme med kemisk og biologisk arbejdsmiljø som årsag. Der drejer sig om 1.084 tilfælde af kræftsygdomme, 1.756 af lungesygdomme og 7.958 af hudsygdomme. Erstatningerne beløber sig til 1,7 mia.kr. over en 5-årig periode.

Der anmeldes i samme periode årligt mellem 2500 og 2900 sager på baggrund af støj. Efter langvarig udsættelse for støj anerkendes mellem 35% og 50% af sagerne. Erstatningsudgiften er 0,1 mia. kr. over en 5-årig periode.

For en række kemiske stoffer er der veldokumenteret viden om de skadelige effekter på helbredet hos mennesker – f.eks. asbest, kvartsstøv, styren, benzen, men selv for flere af de velkendte årsager er vores nuværende viden om dosis-respons sammenhænge mangelfuld, specielt for de eksponeringsniveauer, vi forventer i det danske arbejdsmiljø. Det er bl.a. tilfældet for træstøv, kvartsstøv og asbest i relation til kræft og lungefibrose.

Der er grænseværdier for en række kemiske stoffer i arbejdsmiljøet, og aktuelt er grænseværdierne for en række kemiske stoffer ved at blive revideret efter næsten 20 års pause. I forbindelse med dette arbejde er det blevet klart, at vores systematiske viden om aktuelle eksponeringsniveauer i Danmark er særdeles mangelfuldt.

Der har længe eksisteret en grænseværdi for støj på 85db(A) over en 8 timers arbejdsdag. Der mangler fortsat viden på området.

Det norske register for objektive målinger (EXPO)

Man kan kigge til Norge, som i 2017 har oprettet et nationalt register til systematisk opsamling af objektive målinger af kemiske stoffer, støv, røg, gas m.m. foretaget på norske arbejdspladser. Registret er etableret på STAMI, som også er forpligtet til at udvikle og vedligeholde det.

De norske virksomheder har mulighed for at indtaste egne målinger i databasen og lagre dem på deres egen side, således at de altid er tilgængelige til eget brug. Hver virksomhed får egen profil med login og password til egne data. De anonymiserede data bliver stillet til rådighed for det norske arbejdstilsyn, bedriftssundhedstjenesten og de arbejdsmedicinske klinikker til støtte for forebyggelse, forskning og udredning.

Der er afsat penge til at undersøge en hel eller en del af en branche, for at finde ud af om, der foreligger et generelt arbejdsmiljøproblem, som hidtil har været ukendt. Det kan dreje sig om særlige opgaver eller særlige fag – f.eks. nedbrydning af gamle bygninger.

Der registreres både stationære og personbårne målinger. Der er ingen personidentificerbare data i registret. Der er ingen biologiske målinger.

For alle målinger oplyses, branche, fag, arbejdsopgave, køn, dato, sted, opsamlingsmetode, måle-tid, analysemetode samt brug af værnemidler. Desuden oplyses om prøven er en repræsentativ stikprøve eller udført på mistanke om høj/afvigende eksponering.

Forud for beslutningen om at etablere et norsk register anbefalede en arbejdsgruppe ledet af Socialdepartementet og bestående bredt af arbejdsmarkedets parter, Arbejdstilsynet, STAMI, bedriftssundhedstjenesten og de arbejdsmedicinske klinikker samlet at etablere et register, placere det på STAMI og afsætte penge til etablering, vedligeholdelse og særlig indsamling, hvor der var manglende viden.

Forslag om et dansk register

DASAM og professorerne foreslår, at der etableres et dansk register for systematisk indsamling af objektive målinger af kemiske stoffer, støv, røg, mikroorganismer samt støj. Der kan hentes inspiration fra det norske register, således at virksomhederne kan indtaste egne målinger på egen lukket hjemmeside med login og password.

Arbejdstilsynet kan tilskynde til flere målinger mhp. at kende eksponeringsniveauet i det danske arbejdsmiljø, og få disse lagt i registeret.

Registret kunne etableres på NFA.

I Danmark findes en række videnskabelige undersøgelser i flere typer af industrier, som har målt eksponeringsniveauer for ansatte. Disse målinger vil kunne indgå i et sådant register. F.eks. kan 2.000 målinger fra træ- og møbelindustrien indgå fra Træstøvsprojektet, 500 målinger i landbruget af biologisk støv, 2.500 styren målinger i plastforstærkningsindustrien ved laminering af både og vindmøller og 2000 heldagsmålinger af støj i en række udvalgte brancher. Alle forskere kan blive tilskyndet til at lægge målinger af eksponering i arbejdsmiljøet ind i registeret i fremtidige og nuværende projekter.

Målinger, som virksomhederne beder Arbejdsmiljørådgiverne om at foretage, kan på virksomhedernes opfordring lægges i registeret.

Registret vil over tid kunne indsamle og nyttiggøre viden om eksponeringsniveauet på danske arbejdspladser og om, hvordan niveauerne ændres over tid. Registeret vil således kunne være et værdifuldt redskab ved revision af hygiejniske grænseværdier, ved prioritering af arbejdsmiljøindsatsområder og vil i sidste ende kunne generere viden, der kan bruges til at forebygge en bred vifte af arbejdsrelaterede sygdomme som f.eks. kræft, lungelidelser, hudsygdomme og nedsat hørelse. Herudover vil registeret generere viden, der kan formidles til alle mhp. forebyggelse og forbedring af planlægning af arbejdet i fremtiden. Desuden kan registeret bruges til ny erkendelser om sammenhæng mellem arbejde og sygdom.

Der kan afsættes penge til at afdække eksponeringsniveauer i brancher med hidtil ukendte niveauer.

Af eksisterende registre kan nævnes:

DOC*X er et forskningsregisterregister baseret på job eksponerings matricer fra 1960erne og frem. Det indeholder ikke objektive målinger.

ATABAS er en database af tidligere målinger i arbejdsmiljøet foretaget af Arbejdstilsynet. Databasen vedligeholdes ikke aktivt, er ikke tilgængelig, og er ikke anvendelig til brug. Den opbevares på NFA.